

ВИХОВАННЯ ЛОШАТ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КОНЕЙ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ

Т.О. Ковальова*

Інститут тваринництва УААН

Запропонована система індивідуальної роботи з лошатами чистокровної верхової породи у підсисний період, визначені витрати часу на засвоєння елементів виховання.

лошата, виховання, підсисний період, індивідуальна робота

Багато вчених і практиків галузі конярства звертали увагу на необхідність виховання лошат, починаючи з підсисного періоду [3, 7-10]. Але до теперішнього часу науково обґрунтованих методичних розробок щодо підготовки молодняку у цей період практично не існує. Окремі дослідження з питань виховання молодняку не відзначаються комплексністю його підготовки до заводського тренінгу та іподромних випробувань і не зовсім ув'язуються з існуючими можливостями технології вирощування в кінних заводах та племрепродукторах, а тому не знаходять застосування в практиці. Внаслідок цього в заїздку надходить неоповожений молодняк, який не підкоряється вимогам тренперсоналу, проявляє боязкість та агресивність, що ускладнює процес заїздки, веде до збільшення витрат часу на її проведення та вироблення у лошат негативних рефлексів, пов'язаних з індивідуальним тренінгом.

Метою наших досліджень була розробка комплексної, науково-обґрунтованої системи індивідуальної роботи з лошатами чистокровної верхової породи, яка б давала змогу підготувати їх до відлучення і заїздки, з урахуванням можливостей застосування її в існуючій технології вирощування у кінних заводах України. Для досягнення поставленої мети було поставлені наступні завдання:

- проведення моніторингу поведінки лошат та хронометрування часу, необхідного для засвоєння запропонованих елементів індивідуальної роботи;
- вивчення впливу елементів виховання на загальний стан та поведінку лошат у періоди відлучення та заїздки.

Матеріал і методика досліджень. Протягом 2002 року проводили наукові дослідження по впровадженню до існуючої технології вирощування системи індивідуальної роботи з лошатами підсисного періоду, яка складалась з наступних елементів: приручення, одягання недоуздка, виведення з денника, проводка в поводу, постановка на вивідному майданчику, огладжування голови та спини, взяття кінцівок та заведення до денника.

Роботу виконано в умовах Стрілецького кінного заводу Луганської області. Піддослідні лошата були розподілені за методом пар-аналогів на дві групи, по 10 голів у кожній. Молодняк контрольної групи утримували за прийня-

* Науковий керівник – доктор с.- г. наук, професор Мирось В.В.

тою у кінному заводі технологією, а до лошат дослідної групи застосовували індивідуальне виховання. У період навчання фіксувався час, витрачений на засвоєння кожного з визначених елементів індивідуальної роботи з оцінкою особливостей їх виконання. Відпрацювання елементів виховання проводили щоденно. За даними попередніх дослідів, виконання повної системи елементів одним лошам займало не більше 23-25 хв. Після того, як щоденні витрати часу знижувались до вказаного часу, який можна рахувати як норму, роботу з лошам повторювали два рази на тиждень з метою закріплення. У продовж пасовищного періоду лошат дослідної групи два рази на тиждень заводили в поводу з паддоку до денників. У деннику огладжували та брали руками кінцівки. За такою схемою робота з молодняком продовжувалась до відлучення. У період відлучення був проведений моніторинг поведінки лошат контрольної та дослідної груп шляхом індивідуального хронометрування [1]. До розроблених нами етограм заносились усі форми поведінки лошат у вигляді “азбуки” поведінки, доповненої показниками поведінки, характерними для лошат саме у період відлучення [2].

Годівля маток та лошат різних груп не відрізнялась. Отримані дані статистично оброблено.

Результати досліджень. Неоднакові за складністю засвоєння елементи індивідуальної роботи потребували різних витрат часу (табл. 1).

У початковий період виховання лошат найбільша кількість днів витрачена при роботі з кобилками на привчання їх до елементів: “взяття у руки кінцівок” та “проводка в поводу”. При вихованні жеребчиків найбільші витрати часу знадобились для “привчання до недоуздка” і також “проводки в поводу”. Отримані дані узгоджуються з дослідженнями Карлсена Г.Т. та ін. [4] і свідчать про те, що найбільш складною частиною виховання лошат є оповодження або привчання до проводки в поводу, поряд з людиною. Це пов’язане з тим, що даний елемент є досить складним і потребує від лошати не тільки довірливого відношення до людини, але й певного навику, який відпрацьовується у процесі виховання.

1. Витрати часу (днів) на засвоєння елементів індивідуальної роботи

Елементи індивідуальної роботи	У середньому ($M \pm m$)		TD	У середньому по групах ($M \pm m$)
	по кобилках	по жеребчиках		
Приручення	8,75 $\pm$ 2,29	6,60 $\pm$ 0,51	0,918	7,56 $\pm$ 1,04
Привчання до недоуздка	10,75 $\pm$ 1,11	12,20 $\pm$ 1,32	0,841	11,56 $\pm$ 0,87
Виведення з денника	6,50 $\pm$ 0,65	6,40 $\pm$ 0,81	0,096	6,38 $\pm$ 0,56
Проводка в поводу	14,00 $\pm$ 0,71	12,40 $\pm$ 1,36	0,446	13,11 $\pm$ 0,82
Постановка у вивідному майданчику	8,00 $\pm$ 1,08	6,40 $\pm$ 0,51	1,340	7,11 $\pm$ 0,59
Взяття у руки кінцівок	13,75 $\pm$ 2,46	10,80 $\pm$ 0,66	1,157	12,11 $\pm$ 1,18
Заведення до денника	5,50 $\pm$ 0,65	4,20 $\pm$ 0,97	1,116	4,78 $\pm$ 0,62

У цілому ж, кобилки потребують дещо більше витрат часу на засвоєння індивідуальної роботи у порівнянні із жеребчиками, проте вірогідної різниці між ними не отримано.

З метою визначення впливу індивідуального виховання у підсисний період на адаптаційні можливості лоша́т були порівняні дані хронометражних спостережень після відлучення лоша́т 2002 року народження із даними, що отримані за такою ж методикою у досліді на лоша́тах 2001 року народження [5], (табл. 2).

2. Етограма поведінки лоша́т у першу добу після відлучення

Вид поведінки	Фактор поведінки	Кількість проявлення фактора за добу, у середньому на одну тварину, разів					
		2001 р. н.			2002 р. н.		
		дослід	кон-троль	± до досліду	дослід	кон-троль	± до досліду
Спокійна	їдять сіно	81,4	65,6	-15,9*	76,9	64,3	-12,6*
	їдять овес	25,0	27,4	+2,4	29,1	27,7	-1,4
	стоять по середині денника	52,3	58,3	+6,0	51,6	54,2	+2,6
	лежать	47,7	30,2	-17,5*	47,9	39,3	-8,6*
	сума	206,4	181,5	-	205,5	185,5	-
Стурбована	стоять біля дверей	23,3	35,1	+11,8*	23,2	11,9	-11,3*
	стоять у кутку	5,9	4,9	-1,0	5,7	10,5	+4,8
	ходять	36,7	49,5	+12,8*	28,8	48,5	+19,7*
	б'ють у двері	0,2	0,9	+0,7	-	-	-
	сума	66,1	90,4	-	57,7	70,9	-
	всього	272,5	271,9	-	263,2	256,4	-
	інше	15,5	16,1	-	24,8	31,6	-
Всього за добу		288,0	288,0	-	288,0	288,0	-

Примітка. * - $P > 0,95$, [6].

Дані, отримані при порівнянні етограм поведінки лоша́т обох груп у першу добу після відлучення, свідчать про позитивний вплив виховання у підсисний період на стан та поведінку лоша́т при відлученні. Лоша́та дослідної групи, утримання яких відрізнялось від контрольної лише індивідуальним вихованням, при відлученні поводитись спокійніше, а саме: вірогідно більше у продовж доби споживали сіно (“їдять сіно”), відпочивали (“лежать”), та менше стурбовано рухались (“ходять по деннику”).

Висновки. Витрати часу на привчання лоша́т до визначених елементів індивідуальної роботи становили від 4 до 14 днів. Найбільш складним для засвоєння виявився елемент “проводка в поведі”. У цілому, кобилки, у порівнянні із жеребчиками, потребують дещо більше часу на засвоєння усіх елементів індивідуальної роботи, крім “привчання до недоуздка”. Проведені дослідження підтверджують позитивний вплив виховання молодняку підсисного періоду на його поведінку після відлучення.

Бібліографічний список

1. Бондарь А.А. Методические рекомендации по изучению и использованию показателей поведения молочного скота для совершенствования технологии содержания. НИИ Лесостепи и Полесья УССР. - Х., 1989. – С. 6-10.
2. Великжанин В.И. Методические рекомендации по изучению поведения с/х животных. – Л., 1975. – С. 10-14.

3. Давыдова Л.П. О выращивании молодняка // Коневодство. - № 4. - 1950. - С. 1-7
4. Тренинг и испытания рысаков / Карлсен Г.Т., Брейтшер И.Л., Ефстафьев Е.С. и др. – М.: «Колос», 1978. – С. 60-61.
5. Ковальова Т.О. Вплив індивідуального виховання лоша́т чистокровної верхової породи у підсисний період на їх рі́ст, розвиток та поведінку після відлучення // Науково-технічний бюллетень. - № 81. – Х.: ІТ УААН, 2002. – С. 58.
6. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. – М.: Колос, 1969. – 356 с.
7. Райнер Климке. Выездка молодой спортивной лошади. От воспитания жеребёнка до первого соревнования / Пер. с нем. – М.: Аквариум ЛТД, 2002. - С. 14-15.
8. Румянцева Е. Джек Уидмер. Практическое разведение и тренировка лошадей // Коневодство. - № 7. – 1946. – С. 7.
9. Семикрас А.И. Мой опыт воспитания лошадей // Коневодство и конный спорт. - № 11. – 1951. – С. 27-30.
10. Шрейнер И. Обучение лошадей // Коневодство и конный спорт. - № 3. – 2001. – С. 12-14.

Предложена система индивидуальной работы с жеребятами чистокровной верховой породы подсосного периода, изучены затраты времени на приучение и поведение молодняка после отъёма.

The system of individual work with foals of thoroughbred riding breed is growth period is offered, the expenses of time on training and conduct of sapling are studied.

УДК 638.121

МАСА БДЖОЛИНИХ НЕПЛІДНИХ МАТОК В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД МІСЦЯ РОЗТАШУВАННЯ ПРИЩЕПЛЮВАЛЬНИХ РАМОК В ГНІЗДІ СІМ'Я- ВИХОВАТЕЛЬКИ

О.Д.Комісар*

Національний аграрний університет

Показано, що при розміщенні рамок з прищепленими личинками між рамками з печатним розплодом у сім'ях-виховательках, приймання личинок, їх годівля та маса вироцнених маток більші, ніж при традиційному розміщенні рамок біля відкритого розплоду. Запропонована технологія дає змогу отримувати неплідних маток української породи популяції "Новоукраїнська" (Apis mellifera sossimai Engel 1999) з середньою масою більше 210 мг.

українська порода бджіл, неплідні матки, сім'я-вихователька

Бджолина сім'я-вихователька займає провідне місце в технології вирощування маток і виробництва маточного молочка. У першому випадку невелику кількість личинок (20-30) бджоли вирощують до запечатування маточ-

* Науковий консультант – доктор сільськогосподарських наук, професор В.П.Поліщук